

Pensioenen: het maatschappijdebat

Binnenkort krijgen we weer de mediatsunami over de onbetaalbare vergrijzing over ons heen. De Studiecommissie voor Vergrijzing levert onvermoeibaar munitie voor dit media-offensief. We krijgen angstwekkende voorspellingen tot in 2060 (!) op ons bord. Dit zal wel de enige materie zijn waar men in staat is om zo ver vooruit te kijken.

We gaan het in dit artikel minder over statistieken en cijfers hebben dan over maatschappijkeuze. Het is onbetwistbaar dat de levensverwachting stijgt, dat de mensen gemiddeld langer leven. Het is even onbetwistbaar dat de babyboomgeneratie vanaf 2011-2012 de pensioenleeftijd bereikt. En dat de sociale zekerheid dus voor groeiende kosten voor pensioenen en gezondheidszorgen zal moeten instaan. We aanvaarden dus als vertrekpunt de laatste cijfers van de Studiecommissie: in 2030 zal de sociale zekerheid, bij toenemende vergrijzing en gelijkblijvende rechten, 3,8% van het bruto binnenlands product (bbp) moeten uitgeven en in 2060 zal dat oplopen tot 5,6% van het bbp.

Daar eindigt de eensgezindheid

Aan die cijfers worden een reeks onvermijdelijke maatregelen gekoppeld, zoals langer werken, de pensioenen aanpassen aan de levensverwachting, de aanvullende pensioenen uitbouwen. Het geheel wordt door alle groen- en witboeken van de Europese Commissie, van het patronaat, van expertencommissies en van alle partijen gepresenteerd als een onwrikbare realiteit waaraan men niet kan ontsnappen.

Nochtans is dat alleen een logische conclusie als men de patronale logica als natuurlijk en onweerlegbaar aanneemt. Dat is niet zo als men er een maatschappijdebat van maakt. Dan zijn er twee visies die regelrecht tegenover elkaar staan.

Aan de ene kant, zij die zeggen dat ons hele sociaal systeem moet herzien worden omwille van de vergrijzing (zoals Frank Vandenbroucke bij zijn afscheid van de politiek).

Aan de andere kant, zij die vinden dat de financiering zich moet aanpassen aan de nieuwe noden, de bijkomende kosten. Dat betekent praktisch dat er een andere verdeling moet komen van het nationaal inkomen om de pensioenen te kunnen betalen.

Het pensioendebat toont heel goed aan dat er klassen zijn in de maatschappij, die elk hun visie hebben. De scheidingslijn loopt in deze waar ze moet lopen: kapitaal tegen arbeid, establishment tegen vakbonden. Achter dit spagaat staan twee wereldvisies. Aan de ene kant is er de logica van de markt, de wetten van de concurrentie en de maximum winst. Aan de andere kant vertrekt men van de noden van de bevolking en het recht om langer van zijn pensioen te genieten.

Patronale belangen leiden tot logische conclusies

Het patronaat is ervan overtuigd dat de wereld draait omdat zij hem doen draaien. Wat goed is voor de bedrijven is goed voor iedereen. Alles wordt bekeken door de bril van de kostprijs, de opbrengst, het concurrentievoordeel en de winst.

Vanuit patronaal oogpunt zijn *pensioenen* pure ballast, een niet-productieve kost, in tegenstelling met de kost voor de regeneratie van arbeidskracht (kinderzorg, onderwijs, herstel gezondheid). Het is het stuk van het loon dat ze het liefst amputeren en dat kan het gemakkelijkst gebeuren als ze het overbrengen van het collectieve repartitiestelsel naar individuele kapitalisatie want dan kan dat pensioengeld ten minste nog 20, 30 of 40 jaar in de economie belegd worden.

Vanuit patronaal oogpunt kunnen *oudere werknemers* wel nog een nuttige rol spelen: ze kunnen terug ingezet worden om langer meerwaarde te produceren of ze kunnen een reserve vormen op de arbeidsmarkt. De gemeenschap spaart geld uit omdat ze hen niet als gepensioneerden moet betalen en dat geld kan beter productief besteed worden.

En zo komen we tot drie patronale krachtlijnen voor het pensioendebat:

1. Het is volkomen uitgesloten dat het kapitaal nog meer bijdraagt voor de pensioenen. Het patronaat slaagde er in de voorbije decennia in om haar bijdrage aan de sociale zekerheid voor te stellen als een last op arbeid. Zo doet men het voorkomen alsof de arbeiders slachtoffer zijn van die bijdrage, terwijl het een integraal deel is van hun loon. Het patronaat bereikte consensus bij alle partijen dat de sociale bijdragen verantwoordelijk waren voor de werkloosheid en dus werd kwistig met bijdrageverminderingen gesmeten. Op dit ogenblik wordt er jaarlijks 7 miljard vrijstelling van bijdragen toegekend. Voor de patroons is er geen sprake van dit terug te draaien. Integendeel, ze willen de resterende bijdragen ook kwijt en willen liever bijdragen voor aanvullende pensioenen.

2. Wat ze wel promoten is langer werken, de pensioenleeftijd optrekken, het vervroegd vertrek afbouwen, de pensioenen beter koppelen aan loopbaan en levensverwachting. Het dominerend motief is de beschikbaarheid van een grote groep ervaren arbeidskrachten. Het patronaat ziet namelijk een grotere dreiging opduiken dan de vergrijzing: een tekort aan arbeidskrachten. Of liever: een tekort aan reserve van arbeidskrachten. Het VBO organiseerde er een forum over en daar kwam prof. Sels van de KUL uitleggen dat een derde van de werkende bevolking boven de 50 jaar de arbeidsmarkt verlaat in de komende vijf jaar. Dat zijn 502.900 vacatures of ongeveer 100.000 per jaar. De voor de hand liggende oplossing is de aanwerving van de 600.000 werkzoekenden in ons land. Maar daar wil het VBO niets van weten. Vreemd? Toch niet. Marx legde het al uit: de werkgevers kunnen niet zonder een groot aantal werklozen. Op die manier kunnen ze een permanente druk blijven uitoefenen op de lonen. De liberale school van Chicago sprak over een natuurlijke graad van werkloosheid die verhindert dat de lonen te fel stijgen. Het Planbureau plaatst dat evenwicht rond de 8% werklozen, vandaar dat ze in al haar voorspellingen, ook over de vergrijzing, blijft rekenen met 8% werklozen. Men beweert nochtans dat de verlenging van de loopbanen nodig is om het aantal actieven te verhogen. Eigenlijk is het dus om het aantal reserve-actieven op pijl te houden.

3. Als toekomstvisie voor de pensioenen pakt het patronaat uit met het driepijlersysteem. Het model werd bedacht door de liberale school van Chicago. Ze adviseerde de invoering ervan aan Pinochet in de vroege jaren 70 waarna het door de Wereldbank werd gepromoot in de officiële oproep van 1982. De eerste pijler dient in het liberale concept als openbare onderstand: om een minimum pensioen te garanderen door de overheid zodat men op randje verdrinken met de kop boven water komt. Dat moet gefinancierd worden met bijdragen of belastinggeld. Daarbovenop moeten de tweede en de derde pijler volgens het kapitalisatiesysteem werken, ieder voor zijn eigen pensioen. De tweede pijler op het vlak van de bedrijven en sectoren, de derde als een compleet individuele verzekering die men afsluit. Hoe banger men de mensen kan maken voor de toekomst van de pensioenen, hoe sneller de kapitalisatie op gang kan komen. Daarom kijken alle patronale studies meewarig neer op de lage pensioenen om daarna de blik te richten op de redding: de aanvullende pijlers. Officieel heet het dat het wettelijk systeem en de aanvullende pensioenen complementair zijn en niet tegengesteld. De praktijk bewijst het tegendeel: hoe hoger de pensioenen van de eerste pijler hoe minder noodzaak voor een aanvullend pensioen. En omgekeerd: hoe lager de eerste pijler, hoe meer de aanvullende pensioenen een noodzaak worden.

Als dit patronale krachtlijnen zijn, hoe kan het dan dat hierrond zo'n grote consensus is gegroeid, over partijgrenzen heen? Omdat het niet evident is om in een tijd van crisis en wereldwijde concurrentie nieuwe sociale eisen op tafel te leggen en *niet te plooiën* voor de logica van de competitiviteit want men mag de kip met de gouden eieren niet doden. Sociale eisen moesten altijd afgedwongen worden tegen die logica in.

Hoeveel moet er herverdeeld worden?

Als we de media moeten geloven dan is de vergrijzing een even grote natuurramp als de opwarming van de aarde. Tsunami, dijkbreuk, vloedgolf, pletwals... er zijn vele variaties. Het is belangrijk om de natuurramp te herleiden tot zijn ware proporties, met andere woorden ze te dedramatiseren! Als we aannemen dat de vergrijzing van de bevolking 3,8% van het bbp mr zal opslorpen in 2030, dan moet die meerkost gehaald worden op een andere plaats. Anders moet men snoeien in de pensioenen.

2011 is het eerste jaar waarin de babyboomgeneratie een graai doet in de pensioenkas, maar de regering van lopende zaken heeft heel wat andere zorgen dan de vergrijzingskost. De redding van Dexia bijvoorbeeld, waarvoor ze 4 miljard moet op tafel leggen, of mr dan 1% van het bbp. Nadat Letermé in 2008 ook al 20 miljard of mr dan 5% van het bbp te voorschijn kon toveren voor Fortis en Dexia. Vergelijk dit met de vergrijzingskost van 3,8% bbp, gespreid over 20 jaar, wat neerkomt op 0,19% bbp, of 650 miljoen per jaar. Gn tsunami dus, maar een hl langzaam zwellende stroom die perfect kan opgevangen worden. De jaarlijkse groei gespreid over 50 jaar is trouwens nog bescheidener, want amper 0,11% bbp per jaar (of totaal 5,6% bbp). Als de pensioenen een bank waren...

In het verleden heeft de sociale zekerheid al grotere sprongen verwerkt. Het stelsel van de loontrekkenden uit de priv nam in 1960 10% bbp voor zijn rekening, vandaag 20%. Het aantal 60-plussers bedroeg 15% in 1947 (toen de sociale zekerheid tot stand kwam) en 30% vandaag. De aanpassing gebeurde niet zonder slag of stoot, maar onder druk van strijd. En ook vandaag is dat de centrale kwestie: is het kamp van de arbeid klaar om een gevecht te voeren voor een herverdeling van het nationaal inkomen?

Even concreet maken. De productiviteit stijgt gemiddeld 2% per jaar. Bij een toekomstige stijging van 1,5% neemt het bbp met n derde toe binnen 20 jaar (2030) en verdubbelt het binnen 50 jaar (2060). De laatste 20 jaar is de verdeling van het bbp op brutale wijze 10% verschoven van inkomens uit arbeid naar inkomens uit kapitaal. Dit betekent dat loontrekkenden 950 euro per maand mr inkomen zouden krijgen indien het bbp op dezelfde manier zou verdeeld worden als 20 jaar geleden. Dit is gevolg van het patronale tsunami tegen lonen, tegen sociale zekerheid, tegen uitkeringen, ...

De sociale zekerheid werd gepluimd door bijdrageverminderingen voor patronaat en minder subsidies van de overheid. Aan de andere kant rezen winsten en dividenden de pan uit. Zo is 10% bbp van kamp veranderd. De vergrijzing kost 3,8% mr de volgende 20 jaar. Met andere woorden, het komt aan op een omkering van de verdelingsgolf. Het is dus een politieke keuze en een kwestie van krachtsverhoudingen. En dit hangt in de eerste plaats af van de vastberadenheid en doeltreffendheid van de vakbeweging. Hoe groot is de bereidheid om hoge objectieven te stellen: basta langer werken, behoud van het brugpensioen, verhoging van de pensioenen. We overlopen een aantal doorslaggevende argumenten om dit te staven.

500.000 werklozen, waarom langer werken?

Tijdens de strijd tegen het generatiepact was het een koppig argument dat de regering nooit klein kreeg. Met een zware crisis voor de deur kondigen zich opnieuw massas ontslagen aan. Als ouderen dan langer hun werkplaats bezetten lijkt het evident dat het werklozenleger verder aangroeit. Zoals hierboven uitgelegd zal het patronaat niettemin blijven pleiten voor langer werken: zo blijft het veld van beschikbare arbeidskrachten groot genoeg om de druk op de lonen te onderhouden. Maar vanuit het standpunt van de kostprijs voor de overheid is het een absurditeit. Brugpensioenen kosten de staat minder dan een werkloosheidsuitkering omdat de patroons sociale bijdragen betalen op het supplement dat ze voor een brugpensioen uitkeren. Bij brugpensioen vloeit er dus een stuk terug naar de staatskas.

De pleitbezorgers van langer werken hebben zich dus in vele bochten gewrongen om te bewijzen dat hoge tewerkstelling van ouderen de jongerenwerkloosheid niet verhoogt. Wat ze in het achterhoofd hebben is: indien er meer ouderen op de arbeidsmarkt blijven, dan stijgt het aanbod van werkkrachten, daardoor dalen de lonen en wanneer de lonen dalen, kunnen we mensen aan het werk houden die we anders zouden afdanken. Maar met een dergelijk argument kunnen ze niet uitpakken.

Dus proberen ze maar de waarheid naar hun hand te zetten door manipulatie. Ze halen OESO-statistieken uit de kast die moeten aantonen dat een hoge tewerkstellingsgraad van ouderen kan samengaan met hoge werkgelegenheidsgraad voor jongeren. Natuurlijk kan dat, de Scandinavische landen bewijzen het. Maar daarmee legt men een verband tussen zaken die geen verband hebben. Ze hangen allebei af van een derde factor: hoe hoog is de totale tewerkstelling, hoeveel arbeidsplaatsen zijn er. In de Scandinavische landen is de globale tewerkstelling hoger omdat de openbare en sociale sector veel meer ontwikkeld is. Dat is onder meer mogelijk door hogere belastingen, hogere publieke tewerkstelling. Precies wat de patroons als grootste onheil bekampen.

Officieel luidt het dat de tewerkstellingsgraad omhoog moet om de pensioenen te redden. In de strategie *Europa 2020*^[1] werd de tewerkstellingslat voor de leeftijdscategorie 20-64 jaar op 75% gelegd. Een lovenswaardig objectief op zich, dat kan toegejuicht worden wanneer het wordt gerealiseerd door de werkdruk te verkleinen voor ouderen, door het beschikbare werk te spreiden over mr werkers en door nieuwe werkplaatsen te scheppen waardoor werklozen aan werk kunnen. Maar dat zijn precies de maatregelen die geen kans maken. Terwijl er dwingende regels komen voor het langer werken van ouderen worden er geen normen opgesteld voor het terugdringen van de werkloosheid. Bizar? Helemaal niet. De toegenomen pensioenkost mag niet gedragen worden door mr tewerkstelling van werklozen, maar moet gedragen worden door langer werken (ten koste van de potentieel gepensioneerden). Zo blijft het reserveleger op een natuurlijk, hoog niveau.

Neen, het is niet logisch dat je langer werkt als je langer leeft

De gemiddelde levensverwachting neemt toe. Bij de geboorte bedraagt ze nu 80 jaar, met 5 jaar minder voor mannen dan voor vrouwen. Er wordt vaak vergeleken met 50 jaar geleden, toen de sociale zekerheid nog in haar kinderschoenen stond. Toen kwam de gemiddelde levensverwachting amper boven de wettelijke pensioenleeftijd uit. Voor de patroons ligt de conclusie voor de hand: er kan gerust een paar jaar van het pensioen afgenomen worden. De patroonsorganisatie VBO wil dat het liefst realiseren door een automatische aanpassing van de pensioenleeftijd aan de levensverwachting. Daarvoor lonken ze naar Zweden, tegenwoordig het Walhalla van alle pensioenhervormers. Zweden heeft halfweg de jaren 90 een systeem van notionele pensioenrekening ingevoerd. Het komt erop neer dat de pensioenuitkering daalt naargelang de levensverwachting stijgt, wat een aansporing inhoudt om langer te werken.

De patronale logica herleidt het tot een rekenkundig sommetje. $A + B = C$. Als A toeneemt mag B even snel toenemen. Zo blijft C (het pensioen) nog even lang. Maar het pensioen is in de eerste plaats een maatschappelijke kwestie en geen aftrekresultaat. De rijkdom van de maatschappij neemt toe dank zij de arbeid van de werkende bevolking. De vooruitgang van de maatschappij zou die werkende bevolking de kans moeten geven om na 38 45 jaar loopbaan ook langer van een welverdiend pensioen te genieten.

De hogere levensverwachting gaat samen met een beter algemeen gezondheidspeil en wie er daarom de voorkeur aan geeft om langer te werken moet dat natuurlijk kunnen. De vakbonden onderlijnen terecht dat de mensen spontaan langer gaan werken (om hun pensioenrechten te verhogen) wanneer de werkomstandigheden en de kansen op eindeloopbaan gemakkelijker worden gemaakt. Voor velen zijn de beroepsfierheid en het sociale contact op zich redenen om langer aan de slag te blijven. Als de patroons de werkdruk en de werkvoorwaarden zouden verlichten voor oudere werknemers zou er

spontaan langer gewerkt worden. Maar dit mag niet met dwang of pensioenverlaging opgelegd worden. Het recht om vervroegd te vertrekken moet evengoed behouden blijven. Gilbert De Swert noemt het in zijn boek *Het pensioenspook*^[2] een compensatie voor de grootste discriminatie die er inzake pensioenen bestaat: de sociale ongelijkheid in levensverwachting en vooral *gezonde* levensverwachting. Recente studies, zoals die van de Koning Boudewijnstichting (*zie verder*) tonen een verschil van 7 jaar in levensverwachting naargelang de opleidingsgraad en tot 18 jaar in gezonde levensverwachting. Die verschillen zijn onaanvaardbaar groot en weerspiegelen de klassenverschillen in leef- en werkomstandigheden. Het recht op brugpensioen op 58 jaar is het recht om ook relatief gezond te genieten van zijn pensioen. De leeftijd van 58 tot 65 zijn de moeilijkste jaren om te werken maar zijn ook de beste jaren voor pensioen. Velen zijn al uitgeput op 55 jaar, na 35 jaar werk. Aanpassen van het pensioen aan de (gezonde) levensverwachting. Ja, dat kan precies met het brugpensioen. En dat wil men afschaffen.

Levensverwachting^[3]

Een **hooggeschoolde** man van 25, kon begin deze eeuw **verwachten 80 jaar te worden**.

Een **middengeschoolde** (hoger middelbaar) sterft gemiddeld **2,5 jaar vroeger** (77,5)

Wie enkel **lager middelbaar** onderwijs volgde, sterft gemiddeld **4 jaar vroeger** (76).

Wie enkel **lager onderwijs** voleind heeft, sterft gemiddeld **6 jaar vroeger** (74).

En wie **geen enkel onderwijs** volgde, gaat gemiddeld **7,5 jaar vroeger dood** (72,5).

De hooggeschoolden gingen **2,5 jaar vooruit** in tien jaar.

De middengeschoolden **2 jaar**.

De lager geschoolden **1,5 jaar**.

De ongeschoolden **gingen er niet op vooruit**.

Gezonde levensverwachting

Op 25 jaar heeft een **hooggeschoolde vrouw nog meer dan 47 gezonde jaren** te verwachten.

Een vrouw die hoger of lager **middelbaar onderwijs** volgde, **ruim 5 6 jaar minder** (41 42 jaren).

Een vrouw die enkel **lager onderwijs** volgde, heeft **11 gezonde levensjaren minder** te verwachten (36).

En een vrouw die **geen onderwijs** genoot, ruim **18 jaar minder** (29).

Voor alle groepen is de **achterstand** op de hoogst geschoolden **toegenomen**.

Voor vrouwen die middelbaar onderwijs (hoger of lager) volgden, steeg de achterstand van 1,5 3 jaren tot 5 6 jaren.

Voor lager geschoolden steeg de achterstand van 10 tot 11 jaar. Voor ongeschoolden steeg de achterstand van 11,5 tot 18 jaar.

Zij mogen nu (29) zelfs minder gezonde jaren verwachten dan eind de jaren negentig (33).

Voor pensioenrechten geldt zeker: eerst de mensen, niet de winst

Een maatschappij kan men herkennen aan hoe ze haar gepensioneerden behandelt. Hoe gaat het maatschappelijk systeem om met zijn niet productieve krachten, die zich 30 tot 45 jaar hebben afgesloofd om de rijkdom van de maatschappij te maken.

Welk recht hebben ze om langer van hun pensioen te genieten, met een menswaardig pensioen? Ook als ze de maatschappij meer gaan kosten dan vroeger?

Het probleem is niet dat er geen middelen voorhanden zijn om een verhoging van de pensioenkost te betalen. Het probleem is dat een kapitalistische maatschappij die middelen niet wil besteden aan niet-productieve uitgaven. Als men wil dat het wettelijk pensioenstelsel (de eerste pijler) geherfinancierd wordt zodat zowel de vergrijzing als de verhoging van de pensioenen kan betaald worden zal er met andere woorden voor gestreden moeten worden, zoals onze voorvaders vochten voor sociale zekerheid. Het betekent in de eerste plaats het afwijzen van een generatiepact bis, dat de pensioenrechten nog verder beknot. Het echte generatiepact is een versterking van het solidaire systeem van repartitie. De huidige generatie betaalt voor de gepensioneerden van vandaag, dat is pas intergenerationele solidariteit en een echt pact tussen generaties. Als de pensioenen afgebroken worden dan zal dat vooral zijn weerslag hebben op de toekomstige generaties. Als we de huidige pensioenen willen houden en verbeteren binnen het wettelijk pensioenstelsel moet er een herverdeling komen van het nationaal inkomen. De toekomstige groei zal anders verdeeld moeten worden. Het volstaat niet om te zeggen, de productiviteitsstijgingen maken het mogelijk om mr te betalen. Als de verdeling van de groei dezelfde blijft als de verdeling van het bbp vandaag, dan is er niets opgelost. Dat wil zeggen dat er moet gestreden worden om eisen af te dwingen die een andere verdeling realiseren. De vergrijzing is een proces gespreid over 20 50 jaar, de vakbonden kunnen hier een strategische kijk op 20 jaar tegenover stellen. Enkele ideeën uit een heleboel mogelijkheden:

- Een echte aanpak van de fiscale fraude, gepland over 20 jaar, met opheffing van het bankgeheim, openbaarheid van verrichtingen, zware straffen tegen overtredingen. De vergrijzingskost loopt tegen 2030 op naar 17 miljard. De fiscale fraude kost de staat tussen de 15 en de 20 miljard per jaar, en die komen voornamelijk van de rijkste bevolkingslagen.
- De inkomsten voor de pensioenkas moeten herbekeken worden: de verminderingen van patronale bijdragen en de loonsubsidies bedragen nu 7 miljard. Een deel daarvan moet teruggeschroefd en wat blijft moet gekoppeld worden aan strikte voorwaarden voor bijkomende tewerkstelling. Een pensioenbijdrage op de extralegale voordelen en afschaffing van de fiscale voordelen voor de derde pijler kunnen nieuwe inkomsten genereren. De loonblokkering wurgt ook de sociale zekerheid en moet gestopt worden.
- Een stijging van de tewerkstellingsgraad met 1% vermindert de vergrijzingskost met 0,5%. De belangrijkste bron van nieuwe inkomsten moet komen uit nieuwe werkplaatsen en vermindering van de werkloosheid. Het scheppen van nieuwe werkplaatsen in de openbare diensten, de sociale sector, de milieubescherming vermindert de kost van werklozen en verhoogt de bijdragen voor de sociale zekerheid. Als de helft van de miljonairstaks (4 miljard euro) gebruikt wordt voor het scheppen van nieuwe werkplaatsen kunnen 50 80.000 werklozen aan de slag.

- De miljonairstaks kan ook gebruikt worden om de sociale zekerheidsuitkeringen te verhogen en op die manier de eerste pijler te versterken. De toepassing van de miljonairstaks op de 10 rijkste families van België laat al toe om aan 1 miljoen gepensioneerden 90 euro per maand mr te geven. De toepassing van de miljonairstaks op alle fortuinen boven 1 miljoen euro moet toelaten om het pensioen voor iedere gepensioneerde op te trekken tot 75% van het gemiddeld loon van de vijf laatste jaren (zoals voor ambtenarenpensioenen).

Jo Cottenier (jocott bij numericable.be") schreef samen met Patrick De Boosere en Thomas Gounet *De Generale, 1822-1992* (EPO, 1989) en samen met Kris Hertogen, *De Tijd staat aan onze kant*, (EPO, 1991). Hij is lid van het partijbureau van de Partij van de Arbeid van België.

Noten

[1] Europese Commissie, *Europa 2020 Een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei*, 3 maart 2010. Zie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:NL:PDF>.

[2] Gilbert De Swert, *Het Pensioenspook*, 2011, Antwerpen, uitgeverij EPO.

[3] Koning Boudewijnstichting, *De sociale ongelijkheid inzake gezondheid blijft hardnekkig hoog in België*, 2010. Zie: http://www.kbs-frb.be/uploadedFiles/KBS-FRB/Files/Verslag/2010_Rapport_Sociale_ongelijkheid_gezondheid.pdf.

Hoe durven ze?

De euro, de crisis en de grote hold-up

Nieuw boek van Peter Mertens

De uitbarsting van de Eyjafjallajkull is een natuurfenomeen. De economische crisis niet. Hier past geen verbijstering over ontembare krachten, maar verontwaardiging. Bankiers, poenslurpers en luchtbellenzakkers kregen na de crisis van 2008 nog meer macht. In een grote hold-up verhuisden opnieuw miljoenen euro's naar de miljonairs. In Europa hebben de speculanten ondertussen een keizerlijke status gekregen, en worden ze braafjes "markten" genoemd. Als waren ze keizer Nero, besloten ze met duim omhoog of omlaag over de toekomst van gehele volkeren. Van Griekenland en Italië tot bij ons eisen zij alweer dat u en ik de crisis betalen, voor de tweede keer. Hoe durven ze! Hoe durven ze? brengt de geest van Tjil Uilenspiegel en de geuzen tot leven, de tegenstroom die democratie, vrijheid en economie opnieuw wil veroveren op de papen en zakenkabinetten van het kapitalistische Europa.

Dimitri Verhulst schreef het voorwoord: "Dit boek, dat ik des te zeer zou willen bestickeren als 'noodzakelijk', begroet ik als een warm en hernieuwd begin in de strijd tegen het asocialisme."

Peter Mertens is socioloog en voorzitter van de PVDA. Interview over het boek: <http://www.pvda.be/weekblad/artikel/gesprek-met-pvda-voorzitter-peter-mertens-over-zijnboek-hoe-durven-ze.html> ISBN: 9789491297137, uitgeverij EPO, 2011, 360 p. 20 euro. In de PVDA-Shop betaal je slechts 15 euro + verzendkosten: Bestellen: <http://www.pvdashop.be/hoe-durven-ze.html>

Inhoud:

Deel 1. Bij ons, in België

- 1 Cero coma cero cero cero cero cinco (en andere belastingen)
- 2 De miljonairstaks is een noodzaak geworden
- 3 Waardig ouder worden
- 4 De Hendriken aan het roer van de bankwereld

Deel 2. Europa in het moeras

- 1 Het lagelonenland Duitsland
- 2 In Griekenland botsen twee werelden met elkaar

- 3 The Men in Black strijken neer in Riga, Dublin en Lissabon
- 4 Het Europa van concurrentie en ongelijkheden
- 5 De stille staatsgreep van BusinessEurope

Deel 3. De ideologen van een voorbije eeuw

- 1 De kardinale deugden van hebzucht en egosme volgens Ayn Rand
- 2 De kwakzalverij van dokter Dalrymple
- 3 Edmund Burke en de vrijheid om altijd ja te knikken

Deel 4. De crisis en de terugkeer van het nationalisme

Deel 5. Niet minder, maar meer maatschappijdebat

- 1 System Error: de kapitalistische economie loopt vast
- 2 Een diepe samenlevingscrisis
- 3 Socialisme 2.0, op maat van mens en natuur